

Head kolleegid ja kaasamõtlejad!

Kolmapäeval (31.05) kell 13.00 - 16.00 toimub Riigikogu konverentsisaalis arutelu teemal:

„Istanbuli konventsioon -kasutamata potentsiaal perevägivalla ohjeldamiseks“.

Ürituse korraldab Riigikogu SDE fraktsioon koostöös Eesti Avatud Ühiskonna Instituudiga.

Palume Teid kaasa mõtlema, kuidas julgemalt ja jõulisemalt rakendada Istanbuli konventsiooni potentsiaali (nõudeid ja ettekirjutusi) perevägivalla ohjeldamiseks, et...

- muuta õiguskaitseüsteemi efektiivsemaks;
- lõpetada vägivallas elava pere kooshoidmine lepitamiste ja nõustamistega;
- luua ohvriabisüsteem, kus peale emotsionaalse ja psühholoogilise toe pakutakse eeskätt abi ja kaitset vägivaldsest suhtest väljumiseks;
- ennetada seksuaalvägivalda ja kaitsta ohvrite õiguseid.

TAUST: Kuus aasta tagasi (21.09.2017) ratifitseeris Eesti pere- ja naistevastase vägivalla konventsiooni, tuntud kui Istanbuli konventsioon, kuhu on koondatud Euroopa ja kogu maailma parimad standardid vägivalla tõkestamiseks ja ohvrite aitamiseks. Tegemist on kogu ajaloo vältel tähendusriikka poliitilise dokumendiga, mis võimsamalt kui kunagi varem seisab naiste õiguste eest ja annab neile võimaluse elada vägivalla vaba elu.

Tänu Istanbuli konventsioonile on Eestis toimunud mitmedki positiivsed muudatused, paraku on meil veel suur arenguruum, selgus eelmisel aastal korraldatud spetsialistide uuringust. Valdav osa spetsialistidest (81%) peab Istanbuli konventsiooni rakendamist Eestis oluliseks ja vajalikuks. Samas ei olda kindlad (vaid veidi rohkem kui kolmandik -39% usub), et Eesti riigil on piisavalt poliitilist tahet ja suutlikkust rakendada Istanbuli konventsiooni täies mahus.

Perevägivald on jätkuvalt üks levinumaid ja ohtlikumaid kuritegusid Eestis. Eelmisel aastal registreeriti 3244 perevägivalla kuritegu, mis moodustab pea poole kõigist vägivallakuritegudest. FRA (Euroopa Põhiõiguste Amet) 2019.aastal tehtud uuringu kohaselt on Eesti perevägivalla tasemelt Euroopa esinumber. Tegemist on tõsiste tagajärgedega kuritegevusega, mille hind aastas Eesti riigi jaoks on 116,5 miljonit eurot, selgus Eesti Avatud Ühiskonna Instituudi poolt 2016.aastal tehtud uuringust. Olukorra muutmiseks on riigil vaja otsustavalt sekkuda vägivalla juhtumitesse ja tegutseda efektiivsemalt. Tuleb tõsiselt mõelda, mis on jäänud tegemata, mis vajab muutmist. Efektiivseid lahendusi pakub Istanbuli konventsioon.

Soovime koos Teiega arutleda ja Teilt nõu küsida, mida tuleks ette võtta, et vastavalt Istanbuli konventsioonile väärkohtlejaid ohjeldada ja tagada ohvritele piisav kaitse ning abi. Praeguse ohvreid kaitsva ja abistava süsteemi ülesehitamisel ei ole alati lähtutud ohvrite vajadustest ja probleemidest, kohati on tunda mugavust, pealiskaudset ja isegi tõrjuvat suhtumist. Ka on vastu võetud otsuseid, mis lähtuvad pigem vägivallatseja huvidest ja võivad ohvrite jaoks olla riskantsed ja isegi eluohtlikud.

Arutelul tutvustatakse 31.mail 2023 lõppeva projekti „Istanbuli konventsioon Eestis. Variraport“ tulemusi. Projekti raames viidi läbi perevägivallaga igapäevatoos kokkupuutuvate spetsialistide uuring, kvalitatiivuuring haavatavatele riskirühmadele, arutlusseminarid riskirühmadega (rahvusvähemused, immigrandid, LGBT+ inimesed, puuetega naised, eakad naised jt), asutati tugivõrgustik Istanbuli konventsiooni toetamiseks, koostati variraport jne. Projekti rakendajaks on Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, partneriteks Advokaadibüroo Kõrgesaar & Laasik ja Pärnu Naiste Tugikeskus. Projekti rahastab Aktiivsete Kodanike Fond ja programmi koordinaator on Avatud Eesti Fond.

PÄEVAKAVA

12.30 – 13.00	Kogunemine ja tervituskohv
13.00 - 13.15	Seminari avamine Riina Sikkut. Terviseminister

I OSA. PROJEKTI TULEMUSTEST

13.15 - 13.30	Istanbuli konventsiooni variraporti projektist Helve Kase. MTÜ Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, projektijuht
13.30-13.55	Istanbuli konventsiooni variraportist. Põhjused, mis raskendavad konventsiooni põhinõuete täitmist. Iris Pettai. Eesti Avatud Ühiskonna Instituut, juhataja
13.55-14.20	Eesti õiguskaitse süsteemi puudujäägid ohvrite kaitsmisel. Mida on õppida teistelt EL riikidelt? Tambet Laasik. Advokaadibüroo Kõrgesaar ja Laasik, vandeadvokaat
14.20-14.45	Kust tuleb seksuaalvägivald ja kuidas see meid mõjutab? Kai Part. Tartu Ülikooli kliinilise meditsiini instituudi sünnitusabi ja günekoloogia kaasprofessor, naistearst

II OSA. KÜSIMUSED JA ARUTELU 14.45-16.00

1. Kas Eesti seadusandlus vajab Istanbuli konventsioonist lähtudes muudatusi, et perevägivalda efektiivsemalt ohjeldada ja ohvreid kaitsta? Eestis toimub karistamine üldiste karistusõiguslike sätete alusel, mis on üks põhjus, miks väärkohtlejad jäävad sageli karistuseeta, kohtusse jõuab vaid iga neljas juhtum, reaalse vanglakaristusega lõpeb omakorda vaid 4-5% juhtumitest. Eestis on üsnagi ohutu oma pereliikmete vastu vägivallatseda ja seda

võib teha korduvalt. Iga viienda juhtumi puhul on tegemist korduva vägivallaga. Karistused perevägivalla eest on tinglikud ja leebed, piirdudes reeglina hukkamõistu, kokkuleppemenetluse, trahvi ja üliharva lühiajalise vanglakaristusega. Oleme üks väheseid Euroopa riike, kus efektiivseid ja asjakohaseid õigusakte (seadusandlust) pole.

2. Kas Eesti peaks jätkama vägivallas elava pere kooshoidmist lepitamiste ja nõustamistega? Eestile on kombeks, kui ohver otsib abi, püütakse vägivallas elavat peret iga hinnaga koos hoida. Ohvrile antakse nõu, kuidas jätkata kooselu väärkohtlejaga, kuidas end ja lapsi mitte lasta vigaseks peksta jms. Eestist on saanud ajutiste lahenduste riik - lepitame ja nõustame, edasi vaadaku ise, kuidas hakkama saavad. Taoline praktika pole aidanud vägivalda ohjeldada üheski Euroopa riigis. Küll aga on andnud häid tulemusi ohvrite kohene kaitse (lähenemiskeelu viivitamatu rakendamine) ja toetus ning abi vägivaldsest sõltuvussuhtest väljumiseks ja iseseisvaks toimetulekuks.

3. Kas Eesti vajab nõusolekuseadust seksuaalvägivalla ennetamiseks ja ohvrite õiguste kaitsmiseks? Nõusolekuseaduse kohaselt on igasugune seksuaalvahekord, milleks puudus selgelt väljendatud nõusolek, vägistamine. Miks paljudes riikides on nõusolekuseadus vastu võetud? Milliseid võimalusi seksuaalvägivalla ennetamiseks ja ohvrite kaitsmiseks nõusolekuseadus võimaldab? Millised võivad olla peamised barjäärid ja takistused seaduse vastuvõtmiseks ja rakendamiseks? Kuidas neid ületada?

Kokkuvõtted. Seminari lõpetamine

Arutelu modereerib terviseminister Riina Sikkut

Palume registreeruda arutelule hiljemalt 26.maiks 2023 lingil:
<https://forms.gle/f1wV119EsJMdLhzs9>

Arutelu on võimalik jälgida ka otseülekande vahendusel aadressilt:
<https://www.riigikogu.ee/live/2/et/>

Lisainfo Iris Pettai, Eesti Avatud Ühiskonna Instituudi juhataja, iris.pettai@gmail.com, tel 56213526

Kohtumiseni arutelul!

Tulenevalt Riigikogu andmekaitsetingimustest teavitame teid, et üritustel osalejaid võidakse fotografeerida või filmida. Üritusi jäädvustatakse eesmärgiga teavitada avalikkust enda tegevusest.

<https://www.riigikogu.ee/isikuandmete-kaitsmine-riigikogu-kantseleis/>

**Riigikogu hoonesse sisenemiseks tuleb kaasa võtta isikut tõendav dokument ning läbida turvakontroll.*